

Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker vedrørende Børne- og Undervisningsudvalgets område

G = Grundniveau (grundlæggende forebyggelsesindsatser, der på kort sigt kan styrke kvaliteten af forebyggelsesarbejdet)

U = Udviklingsniveau (indsatser, der kan videreudvikle forebyggelsesindsatsen på længere sigt)

Grøn = anbefaling imødekommes

Gul = dele af anbefaling imødekommes evt. fremtidigt

Rød = anbefaling imødekommes ikke

Forebyggelsespakke vedr. tobak

RAMMER

Anbefaling	Status	Udvalg
<p>G <u>Røgfri matrikler for børn og unge</u> Der sikres særligt fokus på at etablere totalt røgfri miljøer, dvs. røgfri matrikler, de steder, hvor børn og unge opholder sig. Der tages udgangspunkt i loven om røgfri miljøer, men det skal understreges, at loven angiver et minimumsniveau, og at man har mulighed for at indføre mere vidtgående regler.</p>		BU

TILBUD

<p>U <u>Opsøgende rekruttering på udvalgte uddannelsesinstitutioner</u> Kommunen iværksætter særligt opsøgende rekruttering til lokalt placerede rygestoptilbud på udvalgte uddannelsesinstitutioner og skoler med mange rygere, fx erhvervsskoler, produktionsskoler m.v. (Der henvises til planlagt projekt om unge og rygning, der finansieres af midler afsat på Satspuljeaftalen 2012-2015, og som iværksættes inden udgangen af 2012).</p>		BU
---	--	----

INFORMATION OG UNDERVISNING

<p>G <u>Systematisk undervisning og forældremøder</u> Der gives systematisk undervisning om tobak og rygning i skolerne i 7.-9. klassesetrin. Undervisningen kan eventuelt startes allerede i 6. klasse, hvis det skønnes relevant. Det anbefales, at forældre inddrages via forældremøder. Inspiration til handling: Der henvises til undervisningsmateriale fra Alinea "Tackling", udviklet i samarbejde med Sundhedsstyrelsen, samt Kræftens Bekæmpelses materialer X:IT på: www.xit-web.dk samt Sundhedsstyrelsens publikation "Dit barns festkultur": www.sst.dk</p>		BU
--	--	----

<p>G <u>Børn og unge informeres</u> Der informeres i kommunale institutioner, hvor børn og unge færdes, om gevinster ved røgfri miljøer, røgfrihed og rygestoptilbud samt relevant lovgivning på området.</p>		BU
<p>G <u>Information om love og regler</u> Kommunen bidrager til at viderebringe information til borgerne om love og regler på området. Det kan omfatte centrale og lokale regler om røgfri miljøer samt regler for salg af tobak til børn og unge. Dette vil kunne understøtte en bedre håndhævelse af de pågældende love.</p>		Alle

Forebyggelsespakke vedr. alkohol

RAMMER

Anbefaling	Status	Udvalg
<p>G <u>Dialog mellem ungdomsuddannelsesinstitutioner</u> Kommunen iværksætter en dialog mellem ungdomsuddannelsesinstitutioner i kommunen for at sikre en ensartet alkoholpolitik.</p>		BU

INFORMATION OG UNDERVISNING

<p>G <u>Forældremøder og inddragelse af forældre</u> Forældre inddrages gennem forældremøder, herunder indgåelse af forældreaftaler i klasserne, om udskydelse af alkoholdebut og håndtering af fester.</p>		BU
<p>G <u>Undervisning i folkeskolen</u> Kommunen tilbyder systematisk undervisning om alkohol i folkeskolen med henblik på at udskyde alkoholdebut, mindske forbrug af alkohol, stoffer og andre rusmidler og med henblik på at informere såvel børn som forældre om de belastninger, børn lever med, hvis deres forældre har alkoholproblemer.</p>		BU

TIDLIG OPSPORING

<p>G <u>Udskolingssamtale om alkohol</u> Den kommunale sundhedstjeneste gennemfører systematisk en udskolingssamtale om generel sundhed, herunder alkohol i folkeskolens ældste klasser og tilbyder en kort rådgivende samtale ved behov.</p>		BU
--	--	----

Forebyggelsespakke vedr. fysisk aktivitet

RAMMER

Anbefalinger	Status	Udvalg
<p>G Kommunal politik Kommunen indarbejder fysisk aktivitet i sundhedspolitikken med det formål at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fysisk aktivitet integreres i kommunens øvrige politikker og planer på tværs af forvaltninger. • Opstille specifikke mål for borgernes fysiske aktivitet både i den overordnede politik for fysisk aktivitet og i kommunens øvrige politikker og planer. • Udarbejde strategier for implementering af fysisk aktivitet i offentlige institutioner som dagtilbud, folkeskoler, skolefritidsordninger, fritidsklubber, ungdomsklubber, ungdomsuddannelser, døgninstitutioner, hjemmeplejen og plejehjem. • Udarbejde strategier for implementering af fysisk aktivitet i offentlige institutioner som dagtilbud, folkeskoler, skolefritidsordninger, fritidsklubber, ungdomsklubber, ungdomsuddannelser, døgninstitutioner, hjemmeplejen og plejehjem. • Fremme aktiv transport. Det kan fx ske ved at vedtage lokalplaner og gennemføre anlægsprojekter med målet om at skabe et sammenhængende cykelsti- og fodgængernetværk. Det kan også indebære en omprioritering af driftsmidler til snerydning, saltning og udbedring af huller i belægningen, der sikrer bekvemme, trafiksikre transportløsninger for cyklister og fodgængere. <p>Inspiration til handling: "Guide til planlægning af kommunale forebyggelsesindsatser", samt "Idékatalog for cykeltrafik 2012" og "Motionsslangen Nykøbing Falster".</p>		Alle
<p>G Fysisk aktivitet på tværs af forvaltningsområder Indsatsen til fremme af fysisk aktivitet koordineres på tværs af forvaltningsområderne, så fysisk aktivitet bliver en integreret del af indsatser på andre områder. Inspiration til handling: Sundhedsstyrelsen anbefaler, at kommunerne tager udgangspunkt i materialet "Sundhed på tværs".</p>		Alle
Omgivelser og faciliteter		
<p>G Rammer for fysisk aktivitet Gode rammer for fysisk aktivitet i dagtilbud, skoler, skolefritidsordninger, fritidsklubber og ungdomsklubber tilbydes, herunder legepladser og øvrige udearealer, samt indendørsarealer der indbyder til leg og fysisk aktivitet for børn og unge. Inspiration til handling: "Rum der bevæger børn", "Mere bevægelse i byens rum – et idékatalog om byfornyelse og moderne legegader", "Playspots", "Inspirationskatalog – 7 timers idræt og motion om ugen for børn og unge", og "Fysisk aktivitet og motion i folkeskolen".</p>		BU
Skoler, skolefritidsordninger, fritidsklubber og ungdomsklubber		
<p>G Strategi for idrætsundervisning Skolen udformer en overordnet strategi for idrætsundervisningen, der bl.a. fokuserer på, at alle elever hyppigt er fysisk aktive med høj intensitet.</p>		BU

<p>G Politik for fysisk aktivitet Skolebestyrelsen udarbejder en politik for fysisk aktivitet for skolens aktiviteter herunder aktiv transport til og fra skole. Inspiration til handling: "Idékatalog for cykeltrafik 2012" 22. "Sund og cykelvenlig skolevej, 2012".</p>		BU
<p>U Udvidet indsats i skolen Fysisk aktivitet i skolen fremmes ved en flerstrengt indsats, som kan omfatte længere frikvarterer ledsaget af initiativer til fremme af fysisk inspirerende udendørsarealer, flere idrætstimer og kropslige aktiviteter i de boglige fag fx med et mål om, at eleverne er fysisk aktive en time dagligt i skole og skolefritidsordning. Inspiration til handling: "Motion i klassen – et projekt i Faglighed for Alle". "Spot på fysisk aktivitet – sundhedsundervisning med PlaySpots i skolen".</p>		BU

TILBUD

Dagtilbud, skole, skolefritidsordning og klubber		
<p>G Børns motorik Dagtilbud og skoler har øget fokus på at stimulere børnenes motorik. Det gælder både grov- og finmotorikken. Inspiration til handling: "Idékatalog: Leg & lær", "Slip legen fri" 38 og "Cykelleg for alle børn fra 2-12 år. Kompendium til undervisning".</p>		BU
<p>U Aktivitetsdage og temauger i skolefritidsordning og fritidsklubber Skolefritidsordninger og fritidsklubber gennemfører aktivitetsdage, workshops eller temauger med fokus på fysisk aktivitet og sund livsstil, hvor fx forældrene kan deltage. Inspiration til handling: "Inspirationskatalog – 7 timers idræt og motion om ugen for børn og unge" og "Fysisk aktivitet og motion i folkeskolen".</p>		BU
<p>U Samarbejde med idrætsforeninger Skolerne samarbejder med idrætsforeninger i forbindelse med undervisningen i idræt og sundhed. Inspiration til handling: "Inspirationskatalog – 7 timers idræt og motion om ugen for børn og unge" og "Fysisk aktivitet og motion i folkeskolen".</p>		BU/ KIU
Fritiden		
<p>U Tilbud til borgere med særlige behov Kommunen tilbyder fysisk aktivitet rettet mod borgere med særlige forudsætninger og behov (fx overvægtige, ældre med nedsat fysisk formåen og svage sociale relationer, psykisk syge, handicappede, personer uden for arbejdsmarkedet og socialt udsatte). Tilbuddene kan udvikles og gennemføres i et partnerskab mellem kommunen og frivillige foreninger, oplysningsforbund, interesseorganisationer, eller private aktører, fx fitnesscentre. Inspiration til handling: "Betydning af fysisk aktivitet for mental sundhed blandt ældre" og "10 gode råd – udsatte børn og unges fritidsliv", "Guide til partnerskabet. Om samarbejde mellem offentlige og frivillige organisationer" og "Idékatalog – Gode ideer til aktiviteter, der kan styrke partnerskaber i foreninger og organisation".</p>		SSU/ BU

<p>U Tilbud til børn med motoriske vanskeligheder Kommunen tilbyder fysisk aktivitet til børn med motoriske vanskeligheder, eventuelt i samarbejde med frivillige foreninger og oplysningsforbund. Inspiration til handling: "Idékatalog: leg og lær" og "Slip legen fri".</p>		BU
---	--	----

INFORMATION OG UNDERVISNING

<p>G Landsdækkende kampagner Skolerne i kommunen understøtter de landsdækkende kampagner for fysisk aktivitet, som fx "Get moving", "Aktiv Rundt i Danmark", "Sæt skolen i bevægelse" og "Alle børn cykler" fx med lokale initiativer.</p>		BU
<p>U Vejledning i motorik Kommunen etablerer mulighed for vejledning i motorik og fysisk aktivitet for dagtilbud, skoler og forældre.</p>		BU

Forebyggelsespakke vedr. mental Sundhed

RAMMER

Anbefalinger	Status	Udvalg
<p>G Sammenhængende børnepolitik På børne- og ungeområdet samordnes den kommunale politik for mental sundhed med den sammenhængende børnepolitik, som kommunen skal udarbejde i henhold til servicelovens § 19 stk. 2.</p>		BU/ SSU

TILBUD

<p>G Børns trivsel i dagtilbud I dagtilbud kan der arbejdes målrettet med at fremme kognitiv, emotionel og social udvikling. Det drejer sig om at skabe fællesskaber, hvor alle børn har et tilhørsforhold, adgang til fortrolige voksne, udviklingsmuligheder, og hvor der ikke foregår mobning. Det kan også involvere særlig støtte til familier med sociale og mentale problemer. Inspiration til handling: Læs mere på Dansk Center for Undervisningsmiljø's hjemmeside www.dcum.dk under "børnemiljø" og på Social- og Integrationsministeriets hjemmeside www.sm.dk. Socialstyrelsen udbyder desuden evidensbaserede programmer til fremme af trivsel i dagtilbud. Læs mere på styrelsens hjemmeside under "børn og unge". Endelig kan der søges inspiration i det igangværende forskningsprojekt: "Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud - modelprogram" (VIDA). Resultater findes på www.edu.au.dk under "forskning".</p>		BU
--	--	----

<p>G <u>Børns trivsel i skolen</u> I skoler kan indsatser til fremme af kognitiv, emotionel og social udvikling, opbygning af sociale fællesskaber og forebyggelse af mobning fremme børns trivsel. Der kan fx sættes systematisk ind i forhold til indlæringsproblemer og adfærdsvanskeligheder, således at alle børn får oplevelsen af at mestre skolearbejdet. Inspiration til handling: Socialstyrelsen udbyder dokumenterede programmer til fremme af trivsel i skolen: www.socialstyrelsen.dk under "børn og unge". Ministeriet for Børn og Undervisning har en række hjemmesider med inspiration og værktøjer til fremme af trivsel i skolen, fx www.sammenmodmobning.dk. PsykiatriFonden og Statens Institut for Folkesundhed gennemfører et interventionsprojekt omkring fremme af mental sundhed i skolen, som kan ses på www.tabu.dk under "Projekt Optur".</p>		BU
<p>U <u>Forebyggelse af frafald på ungdomsuddannelser</u> Der etableres partnerskaber mellem kommune og ungdomsuddannelser med henblik på at forebygge frafald på ungdomsuddannelserne ved hjælp af sociale og pædagogiske indsatser, der fokuserer på fællesskab, tilhørsforhold og mestring. Det kan fx ske ved adgang til psykologisk rådgivning, mentorordninger og tilbud om støttegrupper. Inspiration til handling: Læs mere på www.tabu.dk under "Erhvervsskoleprojektet", Center for Aktiv Beskæftigelsesindsats www.cabiweb.dk og www.socialstyrelsen.dk. Se også publikationen "Vejen mod de 95 %", samt publikationen "Jeg kommer heller ikke i dag".</p>		BU
<p>U <u>Kursus i håndtering af langvarig stressbelastning, angst og depression</u> Borgere, som har eller er på vej til at udvikle langvarig stressbelastning, angst og/eller depression, kan med fordel tilbydes kursus i håndtering af disse tilstande med fokus på at mestre dagligdagen, kommunikation og sociale relationer. Kurset kan ikke erstatte udredning og behandling.</p> <p>Inspiration til handling: Sundhedsstyrelsen afprøver et kursusprogram til borgere med angst og/eller depression i satspuljen "Lær at tackle angst og depression", 2011-2014. Information kan findes på www.patientuddannelse.info. PsykiatriFonden afholder depressionsskoler i samarbejde med kommunerne med fokus på at identificere og håndtere symptomer. Se mere på www.psykiatrifonden.dk under "depressionsskole".</p>		SSU/ BU

INFORMATIONSSINDSATSER

<p>G <u>Formidling af information om rådgivningstjenester</u> Kommunen informerer unge på skoler og ungdomsuddannelser om, hvordan de kan få hurtig hjælp, fx via opsætning af plakater og uddeling af pjecer med oplysning om hotline-telefon tjenester. Materiale kan rekvireres hos den regionale PsykInfo, PsykiatriFonden eller Livslinien.</p>		BU
--	--	----

Forebyggelsespakke vedr. seksuel sundhed

RAMMER

Anbefaling	Status	Udvalg
<p>G <u>Læseplaner og nøglepersoner</u> Kommunen udarbejder fælles læseplaner til skoler, og personer med ansvar for seksuel sundhed kan med fordel udpeges på de enkelte skoler. Fx kan relevante lærere tilbydes kompetenceudvikling inden for sundheds- og seksualundervisning. Inspiration til handling: Holstebro Kommune har gennemført et program som beskrevet, der evalueres i 2012. Sex & Samfund har desuden udarbejdet fælles læseplaner for flere kommuner.</p>		BU/SSU
<p>G <u>Opsporing og håndtering af overgreb</u> Skoler og daginstitutioner har planer og retningslinjer for opsporing og håndtering af seksuelle overgreb. Inspiration til handling: Læs mere på www.forebygovergreb.dk samt i publikationen "Den professionelle tvivl – tegn og reaktioner på seksuelle overgreb mod børn og unge".</p>		BU/SSU
<p>U <u>Kommunikationskompetencer</u> Lærere, sundhedsplejersker, pædagoger og andre, som er i kontakt med unge, har relevante kommunikationskvalifikationer, og er faglig opdateret. Inspiration til handling: Relevante kurser udbydes af Sex & Samfund og af Sex & Sundhed, samt flere andre private aktører.</p>		BU/SSU
<p>G <u>Støtte til barnets naturlige seksuelle udvikling</u> Personalet i daginstitutioner tager i personalegruppen aktivt stilling til, hvordan man forholder sig til og bedst støtter barnets naturlige seksuelle udvikling i den aktuelle aldersgruppe. Emnet kan fx tages op løbende blandt personalet, formidles til nye ansatte og til forældregruppen, og kan indgå i relevante dokumenter, fx sundheds- eller trivselspolitik.</p>		BU

INFORMATION OG UNDERVISNING

<p>G <u>Kvalificeret seksual- og sundhedsundervisningen i grundskolen</u> Inspiration til handling: Læs mere på Sex & Samfunds hjemmeside www.bedreseksualundervisning.dk samt i Ministeriet for Børn og Undervisnings publikation "Inspiration til bedre seksualundervisning i folkeskolen", der kan downloades på ministeriets hjemmeside.</p>		BU
<p>U <u>Seksualundervisning på specialskoler</u> Kommunen kan understøtte udvikling og kvalificering af seksualundervisningen for børn og unge på specialskoler. Inspiration til handling: Læs mere på Sex & Samfunds hjemmeside, samt www.projektseksualpolitik.dk, som har fokus på at forebygge seksuelle overgreb blandt specialskoleelever.</p>		BU

U Undervisning på sprogskoler for indvandrere

Elever på sprogskoler kan tilbydes undervisning om seksualitet og prævention. Inspiration til handling: Der henvises til Sundhedsstyrelsens publikationer "Kvinder og sundhed", samt "Det danske sundhedsvæsen", som er udarbejdet på en række sprog.

Forebyggelsespakke vedr. hygiejne**RAMMER**

Anbefaling	Status	Udvalg
<p>G Hygiejnepolitik Kommunen udarbejder, vedtager og følger løbende op på en hygiejnepolitik, som en del af kommunens sundhedspolitik. Inspiration til handling: Den Danske Kvalitetsmodel (DDKM) for sygehuse har en hygiejnestandard (afsnit 1.5.1.), der bl.a. beskriver, hvad en hygiejnepolitik kan indeholde. Se også DDKM for kommunernes standard (afsnit 2.6.1.) om infektionshygiejne www.ikas.dk. En hygiejnepolitik anbefales som minimum at omfatte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organiseringen af hygiejne i kommunen og samarbejdsrelationer. • Overordnede mål og ansvarsfordeling. • Prioriterede indsatsområder (målgrupper og arenaer, herunder særligt sårbare borgere). • Henvisning til generelle infektionshygiejniske retningslinjer. • Forebyggelse og håndtering af spredning af resistente eller særligt alvorlige og smitsomme mikroorganismer i samarbejde med den regionale IHE. • Kompetenceudvikling. • Formidling af politikken til kommunale institutioner og arbejdspladser. 		Alle
<p>G Handleplaner for kommunale institutioner og arbejdspladser Med afsæt i hygiejnepolitikken udarbejdes handleplaner for kommunens arbejdspladser og institutioner, herunder skoler, i forhold til at sikre god hygiejne.</p>		Alle
<p>G Nødvendig viden om hygiejne hos personale i kommunale institutioner Personalet i kommunens institutioner, herunder hjemmepleje, plejecentre, dagtilbud/skoler, bosteder m.m. har den nødvendige viden indenfor hygiejne, herunder viden om håndhygiejne, uniformshygiejne og generelle infektionshygiejniske retningslinjer med henblik på god hygiejne i institutionerne. Inspiration til handling: Publikationerne "Værd at vide om hygiejne i primærsektoren", "Værd at vide om håndhygiejne" og "Værd at vide om urinvejsinfektioner", www.ssi.dk/hygiejne. "Forebyggelse af infektioner og smittespredning i kommunalt regi" fra Lægeforeningens Sundhedskomite 2007, www.laeger.dk Sundhedsstyrelsens "Vejledning om arbejdsdragt inden for sundheds- og plejesektoren", www.sst.dk For kompetenceudvikling til hygiejnesygeplejerske og hygiejnekoordinator se side 22.</p>		SSU/BU

<p>G Gode fysiske rammer i kommunale institutioner Kommunen etablerer fysiske rammer, der fremmer god hygiejne, herunder gode og et tilstrækkeligt antal håndvaske- og toiletfaciliteter, herunder håndvaske med betjeningsfrit armatur, flydende sæbe, håndsprit og engangshåndklæder. Gode rammer kan med fordel indgå i institutionernes handleplaner og kan hensigtsmæssigt medtænkes ved renovering og nybygning. Inspiration til handling: "Hygiejne I daginstitutioner – Anbefalinger om forebyggelse og sundhedsfremme for børn inden for hygiejne, miljø og sikkerhed", www.sst.dk "Nationale Infektionshygiejniske Retningslinjer – Nybygning og Renovering" (forventes i slutningen 2012), www.ssi.dk/hygiejne "Smitsomme sygdomme hos børn og unge – Vejledning om forebyggelse i daginstitutioner, skoler m.v.", www.sst.dk</p>		Alle
<p>Løbende opgaver</p>		
<p>G Rengøring og håndhygiejne Kommunen sikrer god rengøringsstandard og håndhygiejne på kommunale arbejdspladser og institutioner, inkl. bosteder. Inspiration til handling: "Hygiejne i daginstitutioner – Anbefalinger om forebyggelse og sundhedsfremme for børn inde for hygiejne, miljø og sikkerhed", www.sst.dk Gode råd på www.bedrehygiejne.dk Informationer om korrekt håndhygiejne www.ssi.dk "Smitterisiko ved rengøring" (BAR-service materiale 2011) www.bar-service.dk.</p>		Alle
<p>Dagtilbud, skoler mv.:</p>		
<p>G Hygiejnerutiner i dagtilbud og skoler Alle dagtilbud og skoler har hygiejnerutiner, der er udarbejdet på baggrund af kommunens hygiejnepolitik med henblik på at reducere sygeligheden. Inspiration til handling: "Hygiejne i daginstitutioner – Anbefalinger om forebyggelse og sundhedsfremme for børn inden for hygiejne, miljø og sikkerhed", www.sst.dk</p>		SSU/BU
<p>G Inddragelse af forældre og personale i dagtilbud og skoler Dagtilbud og skoler inddrager forældre og personale i gode håndhygiejnerutiner for børn og unge, fx kan emnet tages op på personale-, bestyrelses- og forældremøder. Hygiejne og sygefravær kan være fast punkt på dagsorden, og der kan arrangeres temaug(e) om emnet. Inspiration til handling: E-bug er et undervisningsmateriale til skoler om mikroorganismer, hygiejne og brug af antibiotika til mellem – og udskolingstrinet, www.e-bug.eu/dk.</p>		SSU/BU

INFORMATION OG UNDERVISNING

<p>G Undervisning af børn og unge Børn i dagtilbud og skoler får undervisning i korrekt håndhygiejne og forebyggelse af infektioner. Indsatsen kan med fordel følges op af årlig selvkontrol. Inspiration til handling:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ideer til at arbejde med håndhygiejne i dagplejen, www.sst.dk søg på hygiejne. • e-bug, et undervisningsmateriale til skoler om mikroorganismer, hygiejne og brug af antibiotika til mellem – og udskolingstrinet, www.e-bug.eu/dk • "Hvad er der på dine fingre?" En undervisnings-dvd om håndhygiejne, www.sst.dk søg på hygiejne. 		BU/SSU
---	--	--------

- "Miljø og sundhed for børn og unge. Inspirationskatalog til kommunerne 2007" fra Sundhedsstyrelsen, www.sst.dk
- "Faghæfte 21. Fælles mål. Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab", www.uvm.dk

Forebyggelsespakke vedr. indeklima

RAMMER

Anbefaling	Status	Udvalg
<p>G Kommunal politik Der indarbejdes et indeklimatefokus i kommunens sundhedspolitik og skolepolitik. Politikken kan hensigtsmæssigt omfatte mål for og beskrivelse af:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Standard og kvalitet af indeklimate i kommunens skoler med fokus på undervisningslokaler. • Gennemførelse og opfølgning på undervisningsmiljøvurderingerne. • Sikring af gode daglige rutiner i skolerne med præcisering af læreres og elevers ansvar. • Klar ansvarsfordeling blandt skoleaktører, herunder for håndtering af akutte indeklimateproblemer. • Formidling, opfølgning og regelmæssig revision af politikken. • Hensyn til personer med særlige behov, fx personer med astma eller allergi. <p>Inspiration til handling: Se boksen side 18 om praktiske tiltag til vedligeholdelse af et godt indeklimate. Læs mere på www.indeklimateportalen.dk og Dansk Center for Undervisningsmiljø's hjemmeside www.dcum.dk hvor der findes en "klasserumsberegner", der kan benyttes til at beregne, hvorvidt lokalet passer til det antal personer, som det anvendes til. Derudover henvises til www.godtskolebyggeri.dk hvor ledere, lærere og elever kan hente hjælp og inspiration til at sikre et godt arbejds- og undervisningsmiljø i forbindelse med om- eller nybygning af skoler. På www.astma-allergiiskolen.dk findes eksempler på skolepolitikker med udgangspunkt i astma-/allergiområdet.</p>		Alle
<p>G Handleplaner på kommunale skoler Der udarbejdes handleplaner på kommunernes skoler for at udmønte den kommunale politik vedr. indeklimate. Inspiration til handling: Læs mere på www.dcum.dk samt i anvisningen "Energieffektive skoler. Ventilation, lys og akustik" fra Statens Byggeforskningsinstitut, SBI-212 3. Derudover kan der hentes inspiration i Arbejdstilsynets "Vejledning om de hyppigste årsager til indeklimategener samt mulige løsninger" 7 og Skolelederforeningen og FOA's "Bedre fysisk undervisningsmiljø – en vejledning".</p>		BU

INFORMATION OG UNDERVISNING

<p>G Undervisning af elever Betydningen af godt indeklimate indgår i skolernes sundhedsundervisning. Inspiration til handling: Faghæfte 21. "Fælles Mål – Sundheds- og</p>		BU
---	--	----

seksualundervisning og familiekundskab”, der findes på www.uvm.dk og ”Ren dag – god dag” www.personaleweb.dk		
<p>G Inddragelse af brugere Elever, lærere, skolebestyrelse og andre brugere med tæt tilknytning til skolen sikres information om betydningen af et godt indeklima, ligesom der oplyses om skolens handleplan på området, samt hvordan disse personer selv kan medvirke til at forbedre indeklimaet. Skolen informerer forældre om indeklimainitiativer, fx på hjemmeside, ved forældremøder og i elevråd. Inspiration til handling: ”Ren dag – god dag” www.personaleweb.dk</p>		BU

TIDLIG OPSPORING

<p>U Fremme af tidlig opsporing Lærere og sundhedsprofessionelle tilbydes viden, der kan medvirke til tidlig opsporing af indeklimaproblemer på kommunens skoler.</p>		BU/ TBU
---	--	------------

Forebyggelsespakke vedr. mad og måltider

RAMMER

Anbefaling	Status	Udvalg
<p>G Fokus på mad og måltider i kommunens sundhedspolitik Kommunen udarbejder, vedtager og følger løbende op på en mad- og måltidspolitik som en del af kommunens sundhedspolitik. En politik for mad og måltider anbefales bl.a. at omfatte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overordnede mål, samarbejde og ansvarsfordeling. • Prioriterede indsatsområder (målgrupper og arenaer, herunder borgere med særlige behov). • Adgang for borgerne til at vælge sund mad og sunde spisemiljøer. • Implementering af mad- og måltidspolitikken i kommunale institutioner og arbejdspladser. • Mål for den ernæringsmæssige sammensætning af maden i de kommunale madudbud. • Borgerinddragelse i lokale mad- og måltidsinitiativer. • Adgang til information og viden om sund mad og sunde måltider for borgerne. 		BU/ SSU
<p>G Handleplan for mad- og måltider i daginstitutioner, dagpleje og SFO/klubber Med udgangspunkt i kommunens mad og måltidspolitik udarbejdes lokale handleplaner, som kan have følgende fokusområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sund morgenmad, frokost og mellemmåltider, med udgangspunkt i Fødevarestyrelsens anbefalinger. • Inddragelse af børn og forældre i at skabe et godt spisemiljø og i konkrete aktiviteter som fx fælles madlavning og fællesspisning. • Fremme af børns viden om og glæde ved madlavning, smag og sunde måltider. 		BU

<ul style="list-style-type: none"> • Inddragelse af forældre/forældrebestyrelser i institutionens mad- og måltidspolitik. • Adgang til frisk koldt drikkevand hele dagen. <p>Inspiration til handling: "Det fælles frokostmåltid – anbefalinger og inspiration til sund mad til børn i daginstitutioner", "Mad i dagplejen", "Glad mad i børnehaver", "Mad, måltider og bevægelse", Mad og måltider i klubber – hvorfor og hvordan?" samt den sundhedspædagogiske aktivitetsboks "Børneboxen" www.altomkost.dk "Mad til spædbørn & småbørn. Fra skemad til familiemad" www.sst.dk Fødevarestyrelsens "Alt om kost rejsehold" tilbyder gratis konsulentbistand til forvaltninger.</p>		
<p>G Handleplan for mad og måltider i skoler</p> <p>Med udgangspunkt i kommunens mad og måltidspolitik udarbejdes lokale handleplaner, som kan have følgende fokusområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sundt udbud af mad, sunde madpakker, mellemmåltider og drikkevarer, som tager udgangspunkt i Fødevarestyrelsens anbefalinger. • Tilgængelighed af koldt vand, og begrænset tilgængelighed af sodavand og andre sukkerholdige drikke. • Fremme af elevernes viden om og glæde ved madlavning, smag og sunde måltider. • Inddragelse af eleverne i at udvikle skolens mad-, måltidvaner og spisemiljø. • Inddragelse af forældrebestyrelser i arbejdet med implementering af mad- og måltidspolitikken. <p>Inspiration til handling: "Sund skolemad – med smag, smil og samvær", "Sund skolemad – sunde skolemåltider – et ledelsesansvar", "Er du for sød?" www.altomkost.dk "Faghæfte 21. Fælles Mål. Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab" og "Faghæfte 11. Fælles mål. Hjemkundskab" www.uvm.dk www.madklassen.dk Fødevarestyrelsens "Alt om kost rejsehold" tilbyder gratis konsulentbistand til forvaltninger.</p>		BU
<p>U Etablering og kvalificering af skolemadsordninger</p> <p>Kommuner og folkeskoler kan indføre frivillige skolemadsordninger 30. I den forbindelse er det væsentligt, at:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maden er sund og følger de officielle ernæringsmæssige anbefalinger. • Madordningen forankres på skolen, så forældre, elever, lærere og ledelse føler ejerskab og gør brug af ordningen. • Madordningen tager højde for kulturelle og sociale forhold i elevernes kultur og spisemønstre. • Madordningerne indgår i den pædagogiske praksis og undervisning om sundhed på skolerne, således at læren om sunde madvaner og maddannelse kobles på en sund skolemadsordning. • Madordningen kan opnå status som "nøglehuls-spisested" ved at følge konkrete kriterier for madens indhold af bl.a. fedt, salt, sukker, frugt og grønt (se boks om nøglehullet på spisesteder side 12). <p>Inspiration til handling: "Sund skolemad – med smag, smil og samvær" og "Sund skolemad – Sunde skolemåltider – et ledelsesansvar" www.altomkost.dk Fødevarestyrelsens "Alt om kost rejseholdet" tilbyder gratis konsulentbistand til forvaltninger. www.noglehulletpaapisesteder.dk</p>		BU
<p>U Etablering af skolefrugt/grøntordninger</p> <p>Skoler og kommuner kan etablere skolefrugt/grøntordninger, bl.a. kan der søges om EU tilskud, og det er af stor betydning, at elever og forældrebestyrelser inddrages aktivt i planlægning og drift af ordningen. Inspiration til handling: www.skolefrugt.dk</p>		BU

INFORMATION OG UNDERVISNING

<p>G <u>Undervisning om mad og måltider i skolen</u> Sundhedsundervisning gennemføres om livsstil, sund mad, smag, maddannelse, måltider, fysisk aktivitet og socialt samvær. Elevernes viden og handlekompetence fremmes dels gennem grundfaget hjemkundskab, dels gennem forskellige fag som fx natur og teknik, biologi, matematik, dansk, idræt og skolens øvrige sundhedsundervisning. Eleverne kan endvidere inddrages som beslutningstagere i udvikling af skolens mad- og måltidsvaner. Inspiration til handling: "Faghæfte 11. Fælles mål. Hjemkundskab.", "Faghæfte 21. Fælles mål. Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab" www.uvm.dk</p>		BU
---	--	----

Forebyggelsespakke vedr. solbeskyttelse**INFORMATION OG UNDERVISNING**

<p>G <u>Undervisning i solbeskyttelse</u> Solbeskyttelse indgår i sundhedsundervisningen på indskolings-, mellemtrin, og udskolingsniveau. Kommunen kan fx etablere en ordning med foredrag om risikoen ved for meget UV-stråling for folkeskolens ældste klassetrin. Inspiration til handling: Se undervisningsmateriale fra Kræftens Bekæmpelse og TrykFondens Solkampagne www.skrunedforsolen.dk.</p>		BU
--	--	----

Forebyggelsespakke vedr. stoffer**RAMMER**

Anbefaling	Status	Udvalg
<p>G <u>Handleplan om stoffer på kommunens institutioner</u> På baggrund af sundhedspolitikken udarbejdes handleplaner om stoffer for kommunens institutioner (fx grundskolen) med fokus på at forebygge brug af stoffer blandt børn og unge samt medarbejdere, der benytter institutionen, herunder handleplaner for hvordan mistanke og viden om brug af stoffer håndteres. Handleplanerne skal ses i sammenhæng med handleplaner om alkohol, tobak og mental sundhed. Målgrupper med behov for særlig fokus er udsatte unge, unge udenfor uddannelsessystemet, unge der mistrives og unge med psykiske lidelser.</p> <p>Inspiration til handling: "Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen" 2, "Rusmiddelforebyggelse i praksis. Eksempler fra 14 kommuners arbejde med Narkoen ud af byen" 3, "Inspirationshæfte: Alkoholforebyggelse i kommunen – 20 modelkommuners arbejde med at</p>		BU ØPU

styrke den forebyggende indsats" 30, "Til grundskolens lærere, ledelse og skolebestyrelse: Sæt rammer for alkohol, tobak og stoffer" 35. "Hele vejen rundt – Redskaber i arbejdet med unges rusmiddelproblemer" 56.		
---	--	--

TILBUD

<p>U Forældreuddannelse til teenageforældre</p> <p>Kommunen etablerer tilbud om forældreuddannelse målrettet forældre til teenagere med henblik på at styrke relationen mellem den unge og forældrene, støtte forældrene i deres position som rollemodeller, tale med den unge om rusmidler samt håndtere mistanke om brug af rusmidler, herunder kende til tegn på brug af rusmidler.</p> <p>Inspiration til handling: "International Standards on Drug Use Prevention" 1, "Til forældre på ungdomsuddannelser: Hjælp din teenager – med at skabe rammer for alkohol, tobak og stoffer" 32, "Til forældre med børn i grundskolen: Dit barns festkultur – sæt rammer for alkohol, tobak og stoffer" 34, "Rusmiddelguide. For forældre til teenagere" 66. Læs mere om forældregrupper på www.uturn.dk/foraeldre og om webbaseret rådgivning af forældre på www.netstof.dk</p>		BU SSU
---	--	-----------

INFORMATION OG UNDERVISNING

<p>G Undervisning i folkeskolen</p> <p>Kommunen tilbyder systematisk, videns- og dialogbaseret undervisning i folkeskolen om brug af stoffer. Målet er at udskyde rusmiddeldebut og forebygge og begrænse brug af stoffer, alkohol og tobak gennem udvikling af personlige og sociale kompetencer, trivsel og holdningsdannelse.</p> <p>I den forbindelse kan der arbejdes med flertalsmisforståelser og social pejling, dvs. at børn og unge forsøger at leve op til de forestillinger, de har, om hvad der er almindelig opførsel blandt andre børn og unge. Herudover kan undervisningen i de ældste klasser berøre, hvordan man passer på sig selv og hinanden i festmiljøet og sikrer hjælp, hvis der er brug for det.</p> <p>Inspiration til handling: "International Standards on Drug Use Prevention" 1. "Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen" 2, "Rusmiddelforebyggelse i praksis. Eksempler fra 14 kommuners arbejde med Narkoen ud af byen" 3, "Faghæfte 21" 29, "Tackling" 49, 50, "Ringstedforsøget – Livsstil og forebyggelse i lokalsamfundet" 51. "AarhusEksperimentet. Social pejling og social kapital – inspirationskatalog og rapport" 64, 65.</p>		ØPU (SSP) SSU BU
<p>G Forældremøder og inddragelse af forældre</p> <p>Forældre til børn og unge i grundskolen inddrages ved forældremøder med henblik på at skabe dialog om stoffer og forældreftaler i klasserne. Møderne kan fx omhandle: udskydelse af alkoholdebut (som virker forebyggende i forhold til stofbrug), håndtering af fester, tegn på stofbrug, hvordan man kan gå i dialog med den unge om stoffer og hvordan man håndterer brug af stoffer.</p> <p>Inspiration til handling: "Rusmiddelforebyggelse i praksis. Eksempler fra 14 kommuners arbejde med Narkoen ud af byen" 3, "For forældre om</p>		SSU

<p>hash"16, "Snifning og unge"17, "Stoffer – hvordan virker de, og hvordan ser de ud"21, "Til forældre med børn i grundskolen: Dit barns festkultur – sæt rammer for alkohol, tobak og stoffer"34, "Til grundskolens lærere, ledelse og skolebestyrelse: Sæt rammer for alkohol, tobak og stoffer"35. "Ringstedforsøget – Livsstil og forebyggelse i lokalsamfundet"51, "AarhusEksperimentet. Social pejling og social kapital – inspirationskatalog"64, "Rusmiddelguide. For forældre til teenagere"66.</p>		BU
--	--	----

Forebyggelsespakke vedr. overvægt

RAMMER

Anbefaling	Status	Udvalg
<p>G Forebyggelse af overvægt i dagtilbud Medarbejdere i dagtilbud medvirker til at forebygge overvægt blandt førskolebørn, fx ved at understøtte sunde madpakker og sund mad i dagtilbuddet, øge den fysiske aktivitet og skabe kultur og omgivelser, der fremmer sunde madvaner og fysisk aktivitet. Kommunen støtter de ansatte i dagtilbud i arbejdet med sundhedsfremme, fx gennem kompetenceudvikling. Inspiration til handling: "Handleplan for mad- og måltider i daginstitutioner, dagpleje og SFO/klubber" i forebyggelsespakke – mad & måltider s. 14, samt forebyggelsespakke – fysisk aktivitet s. 17, 18 og 20.</p>		SSU BU
<p>G Forebyggelse af overvægt i skoler og fritidsordninger Medarbejdere i skoler og fritidsordninger medvirker til forebyggelse af overvægt blandt skolebørn, fx ved at understøtte sundere skolemad og madpakker, øge den fysiske aktivitet og skabe kultur og omgivelser, der fremmer sunde madvaner og fysisk aktivitet. Ledelsen støtter medarbejderne i arbejdet med sundhedsfremme, fx gennem kompetenceudvikling. Børnene og de unge kan med fordel inddrages i det sundhedsfremmende arbejde. Inspiration til handling: "Etablering og kvalificering af skolemadsordninger" og "Etablering af skolefrugt/grøntordninger" i forebyggelsespakke – mad & måltider s. 15, forebyggelsespakke – fysisk aktivitet s. 17, 18 og 20, samt "Inddragelse af unge i sundhedsprojekter – opsummering af en DPU-litteraturgennemgang".</p>		SSU BU
<p>G Forebyggelse af mobning og stigmatisering relateret til overvægt i dagtilbud, skoler og fritidsordninger Som led i arbejdet med børn og unges trivsel i dagtilbud, skoler og fritidsordninger arbejdes der med forebyggelse af drilleri og mobning relateret til overvægt, fx ved at integrere emnet i institutionens trivsels- eller mobbepolitik samt handleplaner. Inspiration til handling: "Børns trivsel i dagtilbud og skoler" i forebyggelsespakke – mental sundhed s. 17.</p>		SSU BU

TILBUD

<p>G Tilbud til skolebørn med moderat overvægt Kommunen tilbyder indsatser til skolebørn med moderat overvægt opsporet af den kommunale sundhedstjeneste, andre sundhedsprofessionelle eller omsorgspersoner. Indsatsen inddrager familien og omfatter mad og måltider, fysisk aktivitet og adfærdsmodifikation samt en vurdering af barnets</p>		
---	--	--

<p>psykosociale situation. Indsatsen kan være forankret i den kommunale sundhedstjeneste eller på anden vis i kommunen. Ved behov henvises til udredning i almen praksis. Der sker en løbende gensidig orientering mellem almen praksis, den kommunale sundhedstjeneste og eventuelle andre relevante aktører, fx sundhedscentre og frivillige foreninger. Ved overgang fra en aktor til en anden tilstræbes en koordineret og sammenhængende indsats. Inspiration til handling: "Opsporing af overvagt samt tidlig indsats for børn og unge i skolealderen. Vejledning til skolesundhedstjenesten" 6. "Skolesundhedsarbejdet" 9 og "Sammenfattende evaluering af projekterne i satspuljen: "Kommunens plan mod overvagt blandt børn og unge" 50, der findes på www.sst.dk Samt forebyggelsespakke – fysisk aktivitet s. 21, forebyggelsespakke – mental sundhed s. 17, forebyggelsespakke – mad & måltider s. 18 og "Livsstilsbehandling af overvagt og fedme. Et litteraturstudie".</p>		SSU BU
<p>G Tilbud til børn med trivselsproblemer relateret til overvægt Kommunen sikrer den nødvendige hjælp til børn og skoleklasser, der har trivselsproblemer, og som oplever drilleri og mobning pga. overvagt. Indsatsen iværksættes i et koordineret samarbejde mellem pædagoger, lærere, forældre og sundhedsplejen samt andre relevante aktører og integreres i kommunens generelle tilbud til børn, der bliver mobbet. Inspiration til handling: "Børns trivsel i dagtilbud og skoler" i forebyggelsespakke – mental sundhed s. 17.</p>		SSU BU
<p>U Tilbud til unge med moderat overvægt Kommunen tilbyder opfølgende indsats til unge med moderat overvagt ved udskolingsundersøgelsen, eller som er henvist af andre sundhedsprofessionelle, omsorgspersoner eller fx UU-vejledere (Ungdommens Uddannelsesvejledning). Indsatsen inddrager familien og omfatter mad og måltider, fysisk aktivitet og adfærdsmodifikation samt en vurdering af den unges psykosociale situation. Indsatsen kan være forankret i den kommunale sundhedstjeneste eller være organiseret på anden vis i kommunen. Ved behov henvises til udredning i almen praksis. Der sker en løbende gensidig orientering mellem almen praksis, den kommunale sundhedstjeneste og eventuelle andre relevante aktører, fx sundhedscentre og frivillige foreninger. Ved overgang fra en aktor til en anden tilstræbes en koordineret og sammenhængende indsats. Inspiration til handling: "Livsstilsbehandling af overvagt og fedme. Et litteraturstudie" og "Sammenfattende evaluering af projekterne i satspuljen: "Kommunens plan mod overvagt blandt børn og unge" på www.sst.dk.</p>		BU SSU

INFORMATION OG UNDERVISNING

<p>G Sundhedsundervisning i skolen Kommunens skoler inddrager vagt, herunder bevarelse af normalvægten samt sunde mad- og fysisk aktivitetsvaner, kropsofattelse og trivsel, i sundhedsundervisningen. Skolen kan med fordel inddrage den kommunale sundhedstjeneste både som sundhedsfaglig ekspert og som igangsætter af sundhedsfremmende processer. Inspiration til handling: "Faghæfte 21. Fælles mål. Sundheds- og seksualundervisningen og familiekundskab", "Faghæfte 6. Fælles mål. Idræt" og "Faghæfte 11. Fælles mål. Hjemmekundskab". Findes på www.uvm.dk</p>		SSU BU
---	--	-----------

TIDLIG OPSPORING

<p>G Opsporing af børn og voksne med overvægt på bosteder og -former samt på aktiverings- og samværstilbud Ansatte på bosteder og -former samt på aktiverings- og samværstilbud identificerer børn, unge, voksne og ældre med overvagt og opfordrer ved behov</p>		
--	--	--

<p>til opfølgning i almen praksis eller fx sundhedscenter, for børns vedkommende hos den kommunale sundhedstjeneste. Inspiration til handling: "Opsporing og behandling af overvagt hos førskolebørn", "Opsporing af overvagt samt tidlig indsats for børn og unge i skolealderen. Vejledning til skolesundhedstjenesten" og "Opsporing og behandling af overvagt hos voksne". Findes på www.sst.dk</p>		SSU
--	--	-----

<p>G Stoffforebyggelse i festmiljøer Kommunen etablerer en forebyggende indsats i festmiljøer. I et fast samarbejdsforum med de involverede aktører (kommune, politi, bevillingsindehavere, SSP, ungdomsuddannelsesinstitutioner, foreninger mv.) indgås aftaler om "Ansvarlig udskænkning". Et fokus i indsatsen er reduktion af tilgængeligheden af stoffer og håndtering af stofrelaterede situationer i nattelivet.</p> <p>Inspiration til handling: "Vejledning for modelkommunerne i Narkoen ud af byen" 2, "Rusmiddelforebyggelse i praksis. Eksempler fra 14 kommuners arbejde med Narkoen ud af byen" 3, "Ansvarlig udskænkning" 4, 30, "Forebyggelse i festmiljøer – om alkohol og stoffer" 5, "Unge i byen" 18, "Feststoffer og forebyggelse – evaluering, aktuel viden og erfaringer" 62. "Nul tolerance – guide mod stoffer i nattelivet" 63 og forebyggelsespakken om alkohol. Læs mere om "STAD-projektet" på www.stad.org og om projektet "Trygt natteliv" på www.holstebro.dk/trygt-natteliv</p>		
--	--	--